

EDVARDAS GUDAVIČIUS APIE KERNAVĘ

Kernavės kompleksas intensyviai kasinėjamas, ir todėl kol kas nereikia daryti skubių išvadų. Aukuro kalno piliakalnyje aptikta XIII–XIV a. radinių, o fortifikaciniame įrenginyje, vadinamajame Mindaugo soste, išryškėjo IX–XII ir XIV a. miesto funkcionavimo etapai. Pastarajame pažymėtinas didelis darbų užmojis. Sie duomenys rodytų, kad pilis ar slėptuvė čia jau buvo dar bendruomeninės epochos pabaigoje, bet fortifikacinis kompleksas tikriausiai iškilo tik Traidienio laikais. XIII–XIV a. datuojama įtvirtinta amatininkų gyvenvietė vadinamajame Pilies kalne. Vadinamajame Pajautos slėnyje buvo didelė miesto tipo gyvenvietė, sudeginta 1390 m. Dvi pastarosios gyvenvietės rodo, kad Kernavės miestas kūrėsi kaip naujo feodalinio tipo papilys, o seniau feodalo pilį aptarnaudavo tėvoniniai amatininkai. [...] Taigi Kernavė yra tipiškas „naujas“ centras, atsiradęs kaip stipraus kunigaikščio rezidencija; bendruomeninėje epochoje ji buvo nereikšminga gyvenvietė. Tiek tai, tiek jos fortifikacinių įrenginių bei gyvenviečių dydis, tiek Kernavės pirklių paminėjimai Rygos skolų knygoje rodo, kad XIII a. paskutinįjį trečdalį Kernavė buvo labai svarbus politinis ir ekonominis centras.

Edvardas Gudavičius, *Miestų atsiradimas Lietuvoje*, Vilnius: Mokslas, 1991, p. 56–57.